

Separatizam u Ujedinjenom Kraljevstvu

Hemar, Melissa

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:432032>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Melissa Hemar

Separatizam u Ujedinjenom Kraljevstvu

Prvostupnički rad

Mentor: prof. dr.sc. Borna Fuerst- Bjeliš

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Separatizam u Ujedinjenom Kraljevstvu

Melissa Hemar

Izvadak: Ujedinjeno Kraljevstvo je formalno unitarna država, no ona od 1998. provodi devoluciju ovlasti sa središnjeg parlamenta na Škotsku, Wales i Sjevernu Irsku. Takvim procesom te povijesne regije dobivaju sve veći stupanj autonomije, što dovodi do jačanja regionalne svijesti i regionalizma. Devoluciju u Ujedinjenom Kraljevstvu karakterizira asimetričnost, što znači da svaka država ima različit stupanj prava i ovlasti. Takve razlike posljedica su različitog načina i vremena ulaska Walesa, Škotske i Sjeverne Irske u Ujedinjeno Kraljevstvo. U ovome radu je naglasak na separatizmu u UK, koji je rezultat ovakvih razlika. Separatizam označava najvišu razinu regionalističkih zahtjeva odnosno odcjepljenje dijela teritorija određene države ili priključenje nekoj postojećoj državnoj cjelini

24 stranica, 9 grafičkih priloga, 3 tablica, 6 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: separatizam, Ujedinjeno Kraljevstvo, Škotska, Wales, Sjeverna Irsko, Brexit

Voditelj: prof. dr. sc. Borna Fuerst- Bjeliš

Tema prihvaćena: 11. 2. 2020.

Datum obrane: 24. 9. 2020.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Separatism in the United Kingdom

Melissa Hemar

Abstract: The United Kingdom is formally a unitary state, but since 1998 it has been devolving powers from the central parliament to Scotland, Wales and Northern Ireland. Through such a process, these historical regions gain an increasing degree of autonomy, leading to the strengthening of regional awareness and regionalism. Devolution in the UK is characterized by asymmetry which means each of the three devolution settlements involve varying levels of power. The way in which Wales, Scotland and Ireland became part of union differed greatly, in terms of timing and circumstances, and because of that there are such differences between them. In this paper, the emphasis is on separatism in the UK, which is the result of such differences. Separatism means the highest level of regionalist demands, ie the secession of a part of the territory of a certain state or joining an existing state unit.

24 pages, 9 figures, 3 tables, 6 references; original in Croatian

Keywords: separatism, United Kingdom, Scotland, Wales, Northern Ireland, Brexit

Supervisor: Borna Fuerst- Bjeliš, PhD, Full Professor

Undergraduate Thesis title accepted: 11/02/2020

Undergraduate Thesis defense: 24/09/2020

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
1.1. Cilj i metode istraživanja	2
2. ŠKOTSKA	3
2.1. Historijskogeografska pozadina separatizma u Škotskoj	3
2.2. Škotski nacionalni identitet i nacionalnost	3
2.3. Referendum o neovisnosti Škotske 2014. godine	5
3. WALES	9
3.1. Historijskogeografska pozadina separatizma u Walesu	9
3.2. Velški nacionalni identitet i nacionalnost	9
3.2.1. Velški jezik- cymraeg	11
3.3. Analiza ankete za neovisnost Walesa.....	12
4. SJEVERNA IRSKA	14
4.1. Historijskogeografska pozadina- odnosi Irske, Sjeverne Irske i Velike Britanije	14
4.2. Nacionalni identiteti u Sjevernoj Irskoj	16
4.3. Analiza ankete o odcjepljenju Sjeverne Irske	18
4.4. Referendum o Brexitu	18
5. ZAKLJUČAK	20
POPIS LITERATURE I IZVORA	22

1. UVOD

Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske jest ustavna monarhija s parlamentarnim sustavom vlasti. Iako formalno unitarna država, UK od 1998. godine provodi kompleksno i višerazinsko upravljanje, odnosno devoluciju ovlasti sa središnjeg parlamenta na parlamente tri povijesne pokrajine: Škotske, Walesa i Sjeverne Irske (Đurman, 2015). Raspodjela ovlasti nije identična u svim državama, odnosno može se reći da je devolucija u UK izvedena asimetrično kao odraz posebnih povijesnih tradicija i odnosa. U Škotskoj i Sjevernoj Irskoj izvršena je zakonodavna devolucija, dok je u Walesu izvršena administrativna devolucija (Stefanović, 2013). Ovakva asimetričnost u raspodjeli ovlasti, utjecala je na produbljivanje devolucije u onim regijama (Wales) koje nisu bile zadovoljne s danom količinom ovlasti (Guibernau, 2010). S toga možemo reći da je devolucijom 1998. regionalizam dobio posebno značenje u UK.

Regionalizam se pojavljuje kao prirodan zahtjev za većom autonomijom i pravima neke regije. Uz regionalizam se veže i pojam regionalnog identiteta koji označava identifikaciju ljudi s regijom. Sve veće značenje regionalizma u UK, ne samo da je odraz regionalne svijesti, nego ju povratno dodatno i jača te dovodi i do jačanja regionalnih/nacionalnih identiteta (škotski, velški, irski), a slabljenja kolektivnog nacionalnog identiteta (britanski). U ekstremnim oblicima regionalizam može voditi u separatizam. Separatizam označava najvišu razinu regionalističkih zahtjeva odnosno odcjepljenje dijela teritorija određene države ili priključenje nekoj postojećoj državnoj cjelini (Maldini, 2014). Takvi su procesi naročito izraženi u multietničkim i multikulturalnim državama kao što je Ujedinjeno Kraljevstvo.

Dodatan problem koji je podijelio Ujedinjeno Kraljevstvo je izlazak iz Europske Unije, tzv. Brexit. Naime, Škotska i Sjeverna Irska bile su protiv izlaska iz EU, dok su Engleska i Wales bile za izlazak i samim time odredile sudbinu Škotske i Sjeverne Irske protiv njihove volje stvorivši još veće probleme unutar Ujedinjenog Kraljevstva. Različiti kulturni identiteti (jezik, vjera) separatističkih regija, svježja sjećanja na povijesne nepravde, asimetrična raspodjela vlasti, visoko razvijena politička svijest i autonomija, te jasno definiran teritorij koji ta grupa dominantno naseljava, snažno su potaknuli nacionalističke i separatističke aspiracije u Ujedinjenom Kraljevstvu.

1.1. CILJ I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj ovoga rada jest analizirati historijsko-geografsku pozadinu i otkriti društveno-geografske razloge nastanka separatističkih pokreta u Ujedinjenom Kraljevstvu, te potencijalan utjecaj Brexita ne secesionističke zahtjeve. Geografsko područje istraživanja obuhvaća Škotsku, Wales i Sjevernu Irsku koje su 1999. devolucijom dobile određen stupanj autonomije i prava, zbog čega je došlo do jačanja regionalizma. U ovome radu korišteni su najvećim dijelom rezultati ranije objavljenih istraživanja koji su temeljeni uglavnom na kvalitativnim metodama istraživanja. Rezultati referenduma o odcjepljenju u Škotske 2014., referenduma o Brexitu 2016., te rezultati anketa o neovisnosti Walesa i Sjeverne Irske prikazani su grafičkim i kartografskim prikazima i potom analizirani.

2. ŠKOTSKA

2.1. HISTORIJSKOGEOGRAFSKA POZADINA SEPARATIZMA U ŠKOTSKOJ

Kako bi dobili bolji uvid u trenutnu situaciju što se tiče separatizma u Škotskoj, potrebno je prikazati razvoj škotske državnosti, te odnose s Engleskom.

Početak škotske državnosti smatra se 843. godina kada je ujedinjenjem 4 provincija nastalo Kraljevstvo Škotska. Povijesne odnose između Škotske i Engleske obilježavaju brojni sukobi već od 13. stoljeća kada počinje borba za škotsku krunu. Pokušaj engleskog kralja Edvarda I. u osvajanju škotske krune nije uspio zahvaljujući škotskom kralju Robertu I. i vojskovođi Williamu Wallaceu, koji danas imaju važnu simboličku i identifikacijsku ulogu u škotskom nacionalizmu i borbi za neovisnost (Raos, 2010).

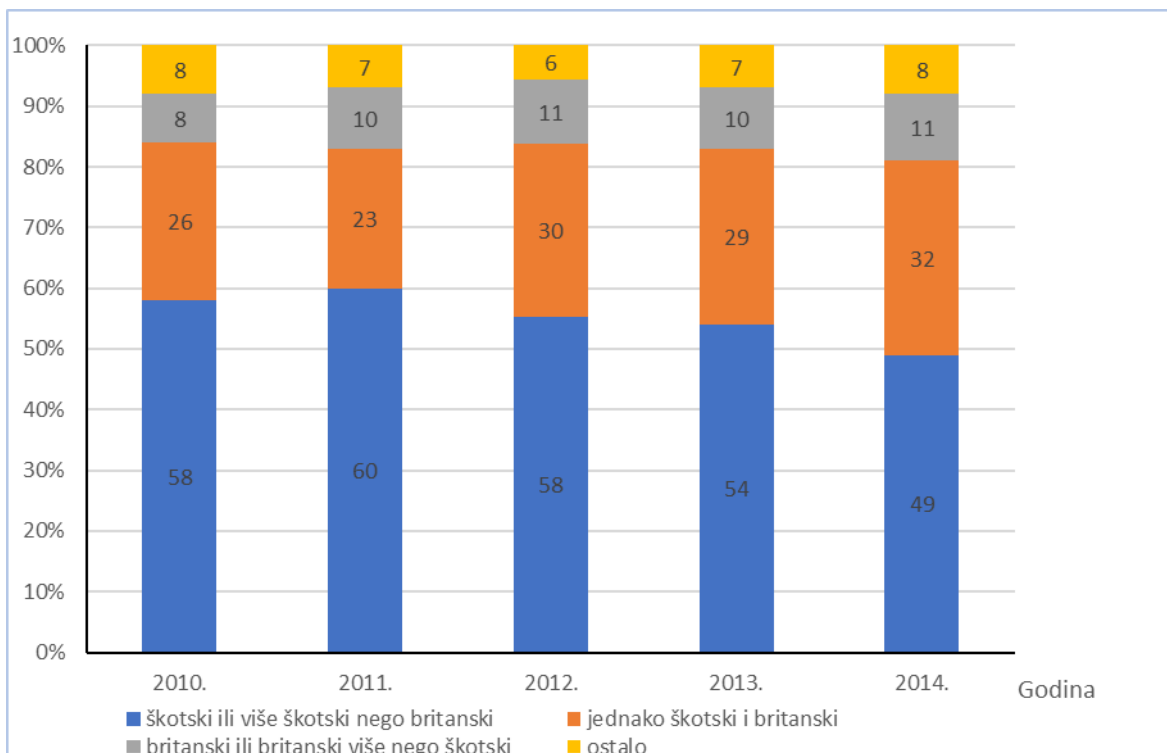
Nakon smrti engleske kraljice Elizabete I. 1603 godine., prijestolje je naslijedio škotski kralj Jakov VI., kao praunuk Margarete Tudor, postavši tako i engleskim kraljem (Jakov I.). Na taj način nastala je personalna unija Škotske i Engleske (Union of the Crowns). No bez obzira na to, obje su zemlje ostale politički, socijalno i religijski različite. Zakonom o ujedinjenju (Acts of the Union) 1707. godine, vlast se u potpunosti preselila u London (Raos, 2010). Međutim, bitno je napomenuti da Unija nije uključivala religiju, pravosuđe i obrazovanje, a posljedice toga vidljive su i danas: škotska prezbiterijanska Crkva, razlikuje se od engleske anglikanske Crkve, a i obrazovni sustavi tih dviju država izrazito se razlikuju (Arts i van de Ven, n.d.). Od tog ujedinjenja traje nezadovoljstvo i otpor Škota protiv takvog političko-pravnog rješenja, odnosno zbog nepravedne raspodjele moći u Ujedinjenom Kraljevstvu.

2.2. ŠKOTSKI NACIONALNI IDENTITET I NACIONALIZAM

Prema Kalupa, (2010.) Škotska ima više građanski nego etnički identitet, odnosno, kulturne značajke igraju manju ulogu u oblikovanju nacionalnog identiteta od političkih i društvenih značajki. To je vidljivo i na primjeru religije: Škotska ima svoju vlastitu prezbiterijansku Crkvu, a iako je važna za škotski nacionalni identitet, postala je više socijalno nego religijski orijentirana institucija koja se bavi problemima škotskog društva (npr. devolucija). Nadalje, škotski i gaalski su škotski manjinski nacionalni jezici, no ne igraju značajnu ulogu u nacionalnoj identifikaciji, stoga jezično pitanje u Škotskoj nikad nije bilo posebno istaknuto. Iako Škoti njeguju svoj jezik, tradiciju i religiju, oni su više orijentirani društvenim,

gospodarskim i političkim vrijednostima koje ih izdvajaju od ostalih stanovnika Ujedinjenog Kraljevstva (Jerve, 2015).

Kako bi bolje razumjeli zbivanja u Škotskoj (referendum 2014., borba za neovisnost, izborna ponašanje), potrebno je prvo razmotriti nacionalnu identifikaciju stanovništva Škotske. Na sl.1. je prikazana nacionalna identifikacija stanovništva u Škotskoj, odnosno odnos britanskog i škotskog nacionalnog identiteta. Više od polovice građana u Škotskoj smatra se Škotima ili više Škotima nego Britancima, dok se samo malen dio njih (oko 10%) smatra Britancima ili Britancima više nego Škotima.

Sl.1. Nacionalna identifikacija u Škotskoj 2010.-2014. godine

Izvor: Eichorn, 2015.

Početak dekolonizacije 1960-ih, sve snažnije pozivanje na samoodređenje kolonijalnih naroda, te jačanje regionalizma, potaknuli su val škotskog nacionalizma, a samim time i secesionističke aspiracije (Lulić, 2019). Porast nacionalizma u Ujedinjenom Kraljevstvu razlog je provedene devolucije (Zakon o Škotskoj) 1998. godine, odnosno prenošenja dijela ovlasti na podnacionalnu (regionalnu) razinu. Devolucijom je uspostavljen Škotski parlament, te je Škotska dobila ovlasti iz područja ekonomije, obrazovanja, zdravstva, transporta, pravosuđa, turizma i ekonomskog razvoja, sporta i umjetnosti, dok su sva druga područja u nadležnosti Parlamenta u Westminsteru, npr. obrana, vanjska politika, imigracija, trgovina itd. (The Scottish Parliament, n.d.).

U borbi za škotsku neovisnost i u jačanju škotskog nacionalnog identiteta, ključnu ulogu igra Škotska nacionalna stranka (SNP) koja je ujedno i najjača prosecesionistička stranka u Škotskoj, a osnovana je između dva svjetska rata. U Parlament ulazi krajem 60-ih, no ključan trenutak jest pobjeda SNP-a na izborima 2011. godine, te je tada neovisnost Škotske postala udarna tema u UK (Lulić, 2019).

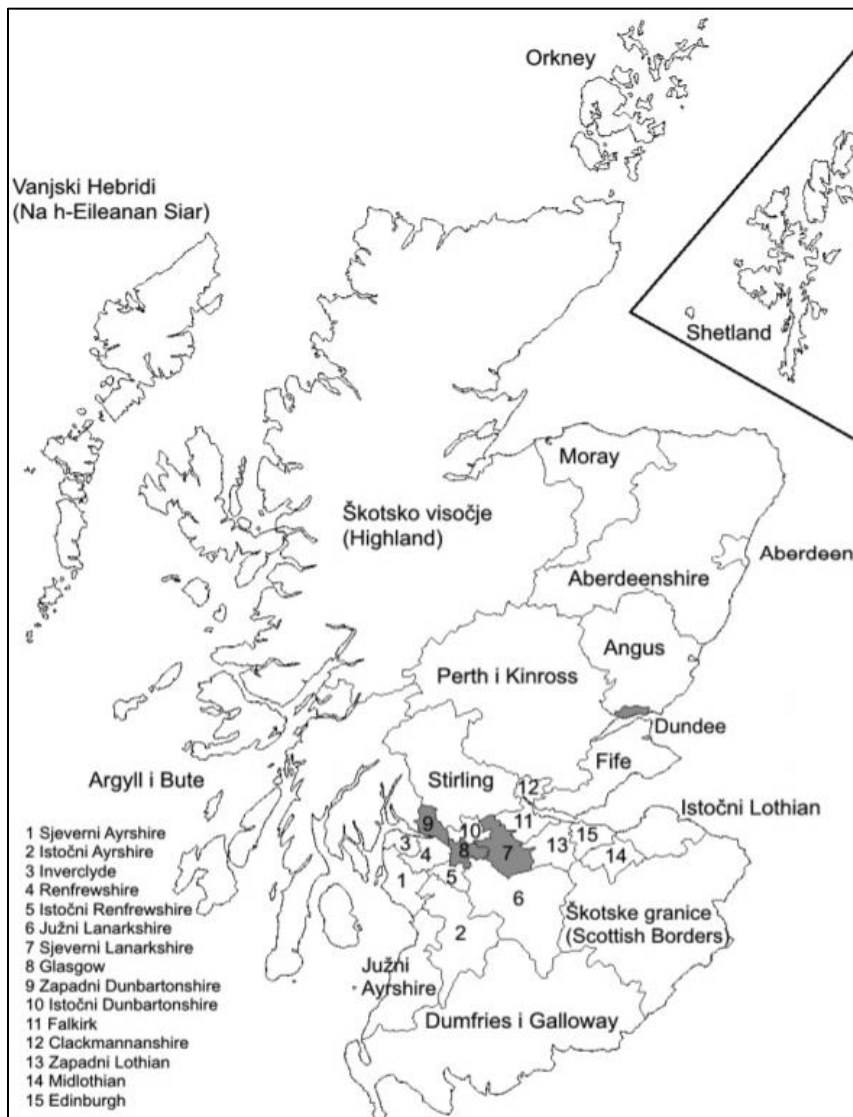
2.3. REFERENDUM O NEOVISNOSTI ŠKOTSKE 2014. GODINE

Pobjedom SNP-a na izborima 2011. godine, britanske su vlasti dopustile škotskom Parlamentu održavanje referenduma o neovisnosti do kraja 2014. godine (Sporazum iz Edinburgha). Glavni pobornici škotske neovisnosti uz SNP su Škotski zeleni i Škotska socijalistička stranka, te je njihov slogan „Yes Scotland“ („Da za Škotsku“). Dok s druge strane, glavni protivnici škotske neovisnosti su Škotski laburisti, Škotska konzervativna stranka i Škotski liberalni demokrati, koji nastupaju pod sloganom „Better Together“ („Bolje nam je zajedno“).

Dva argumenta za neovisnost Škotske koja su se najviše isticala u kampanji su: 1. argument prosperiteta: SNP smatra da prihodi od nafte pripadaju Škotskoj s obzirom da se najveći dio naftnih rezervi nalazi upravo na škotskom teritoriju, te zbog toga izražavaju nezadovoljstvo UK-om koje prikuplja sav porezni prihod od naftnih rezervi u Sjevernom moru. Zbog tog razloga smatraju da bi Škotska kao neovisna država bila uspješnija nego u sklopu UK jer bi tada prihodima od nafte mogla riješiti neke od svojih najvećih razvojnih problema npr. slabo razvijena industrija, gradsko siromaštvo itd. (King, 2012). Nadalje, Škotska je zemlja s velikim potencijalom za proizvodnju obnovljive energije (voda, vjetar, valovi), što ide u prilog ekonomskoj održivosti samostalne Škotske. 2. argument: različiti politički i društveni stavovi Škotske i Engleza, te pretjerano miješanje parlamenta u Westiministeru u vladavinu Škotske (Arts i de Ven, n.d.).

Na referendumu koji je održan 18. rujna 2014. godine, postavljeno je pitanje „Trebaju li Škotska postati neovisna država?“, a ponuđena su bila dva odgovora: „Da“ ili „Ne“. Pristavši na samo jedno pitanje na referendumskom listiću, bez alternativne opcije o maksimalnoj devoluciji, britanski premijer David Cameron, svjesno je ušao u velik rizik, no bio je siguran u pobjedu. Takvom odlukom je s jedne strane prividno pružio ruku škotskim nacionalistima, a s druge strane je želio da se ovim referendumom pitanje neovisnosti jednom za svagda skine s dnevnoga reda britanske politike (Raos, 2014). Izlaznost na referendum bila je iznimno visoka (84,6 %), od toga je 55,3% birača glasalo za ostanak u Ujedinjenom Kraljevstvu, dok je 44,7% izrazilo želju za neovisnom Škotskom (Arts i de Ven, n.d.). Na sl.2. možemo vidjeti da je opcija, „ZA“

osvojila je većinu glasova samo u četiri lokalna vijeća (industrijska područja u središnjoj i sjeveroistočnoj Škotskoj- Glasgow, Dundee), dok je opcija „PROTIV“ osvojila većinu glasova u 28 lokalnih vijeća (Raos, 2014).

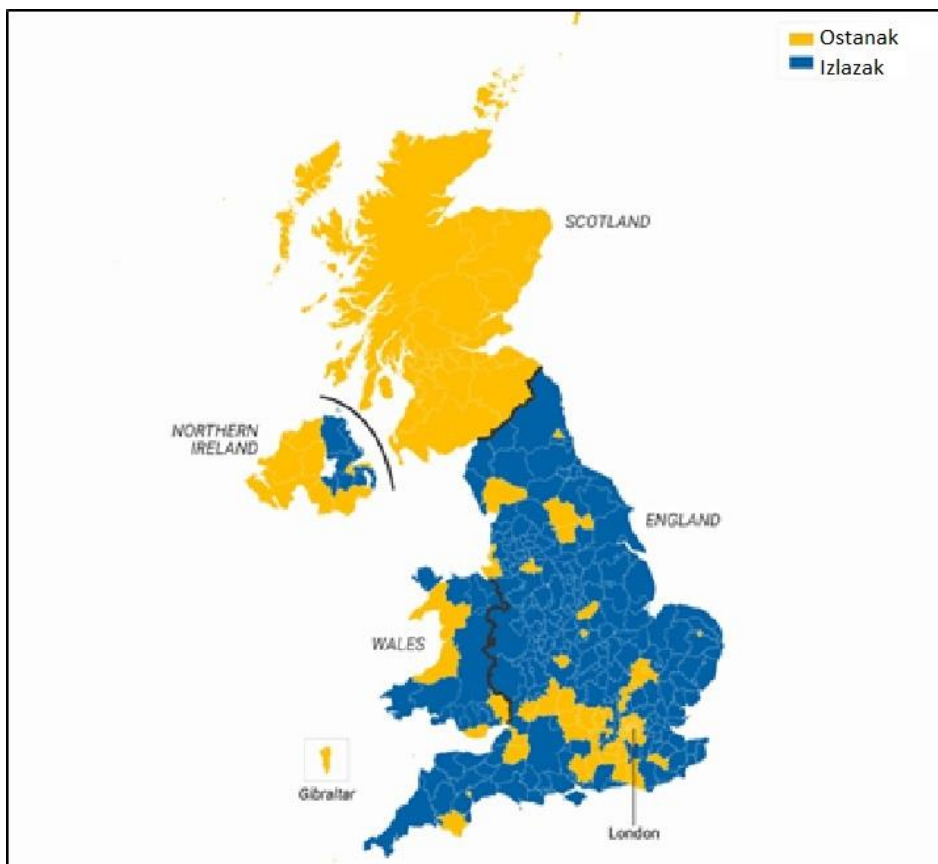

Sl.2. Lokalna vijeća u kojima je opcija „ZA“ osvojila većinu (šrafirano)

Izvor: Raos, 2014.

Razlozi pobjede unionista, odnosno protivnika škotskog secesionizma, su brojni. Kao što smo mogli vidjeti na sl.1., jedan dio Škota smatra se samo Britancima ili Britancima više nego Škotima (oko 11%), te se dobar dio njih (oko 30%) smatra jednako Škotima i Britancima, a samo četvrtina Škotima a ne Britancima, koji su samim time spremniji glasovati za neovisnost Škotske. Stoga možemo zaključiti da je nacionalni identitet igrao veliku ulogu u pobjedi unionista. Kampanja britanskih vlasti koje su pripremile popis promjena koje bi odcjepljenje izazvalo, bila je dovoljno dobra da dio škotskih glasača odvraća od ideje o odcjepljenju, posebno

se to odnosi na starije glasače koji su zbog rizika i straha od nepoznatog glasali „PROTIV“ (Lulić, 2019). No dva najvažnija argumenta zašto su Škoti glasali protiv odcjepljenja su strah od gubitka članstva u EU, te problem škotske službene valute. Naime, velik broj Škota živi i radi u drugim dijelovima UK. Odcjepljenje Škotske od UK, značilo bi i izlazak Škotske iz EU-a i Schengena, što bi bitno zakompliciralo život većini Škota (Lulić, 2019). Također sporno pitanje bila je i britanska funta koje se Škoti nisu namjeravali odreći, na što UK ne bi pristalo, Samim time Škotska bi izgubila sigurno tržište u ostatku UK kamo većinom (63%) i izvozi (Arts i de Ven, n.d.). Nakon neuspjelog referenduma o neovisnosti Škotske 2014. godine, ideja o odcjepljenju nakratko je zamrla. Međutim, došlo je do preokreta nakon referenduma o izlasku Ujedinjenog Kraljevstva iz EU, poznat pod nazivom Brexit referendum, koji je održan 23. lipnja 2016. godine. Izlaznost je bila vrlo visoka (71,8%), a od toga je većina odnosno 51,9% glasača glasalo za izlazak iz EU, dok je 48,1% glasalo za ostanak u EU (BBC, 2017). Na sl.3. možemo vidjeti da su Engleska i Wales glasali za izlazak iz EU, dok su Škotska i Sjeverna Irska glasale za ostanak u EU. Također karta prikazuje da je u svakoj izbornoj jedinici u Škotskoj opcija „za ostanak u EU“ dobila većinu glasova, čak 62%, a svega 38% bilo je za izlazak iz EU (Anderson i Keil, 2020).

Sl.3. Rezultati referenduma o Brexitu 2016. godine po izbornim jedinicama

Izvor: Friedman, 2019.

Škoti su izrazili veliku zabrinutost oko izlaska Ujedinjenog Kraljevstva iz EU-a, te se zbog toga pojavila mogućnost drugog referenduma o neovisnosti Škotske. Naime, kako smo mogli prije vidjeti, jedan od glavnih argumenata zašto su Škoti glasali za ostanak u UK bilo je članstvo u EU. Stoga su škotski secesionisti uzeli rezultate ovog referenduma kao važan argument da se Škotska mora odcijepiti od UK i postati članicom EU-a (Lulić, 2019).

Ujedinjeno Kraljevstvo napustilo je EU 31. siječnja 2020. godine. Slijedom toga, Škotski parlament sve više poziva na drugi referendum o neovisnosti Škotske. Unatoč podršci Škotskog parlamenta, i bivša britanska premijerka Theresa May i sadašnji premijer Boris Johnson odbili su pozive za još jedan referendum o neovisnosti. Theresa May, poručila je Škotskoj „da sada nije vrijeme“ i da bi država trebala „sada raditi zajedno, a ne se razdvajati“ (BBC, 2017). No pretpostavlja se da će se drugi referendum dogoditi u bliskoj budućnosti, te da će vjerojatno ići u prilog škotskoj neovisnosti.

3. WALES

3.1. HISTORIJSKOGEOGRAFSKA POZADINA SEPARATIZMA U WALESU

U 1. stoljeću je područje današnjega Walesa bilo podijeljeno između pet plemena britskih Kelta koji su se nakon povlačenja Rimljana sukobljavali s goidelskim Keltima. Invazijom Anglosasa u 6. st., oba su se plemena udružila protiv zajedničkoga neprijatelja, koji ih je nazvao Velšanima (Welsh), što je značilo "stranci" (Hrvatska enciklopedija, n.d.). Wales je u to vrijeme bio podijeljen na više manjih kraljevstva što je onemogućilo organizaciju jedinstvene države, dok su se druge strane, Engleska i Škotska razvijale kao jedinstvena kraljevstva (National Assembly for Wales, 2017). Konflikti s Englezima, započeti još za vrijeme vladavine Llewelyna ap Iorwetha (1194.-1240.), trajali su i za vrijeme vladavine njegovih nasljednika i okončali su porazom 1267.

Njegov unuk Llewelyn ap Gruffydd je tad bio prisiljen priznati vodstvo engleskog kralja Henrika III koji mu je zauzvrat dao titulu princa od Walesa. Llywelyn je 1282. dignuo pobunu protiv engleske vlasti i nakon nje je bio proglašen izdajicom od strane Edwarda I koji ga je tada ubio u okršaju, a titulu "princa od Walesa" je preuzela engleska kruna (Hrvatska enciklopedija, n.d.).

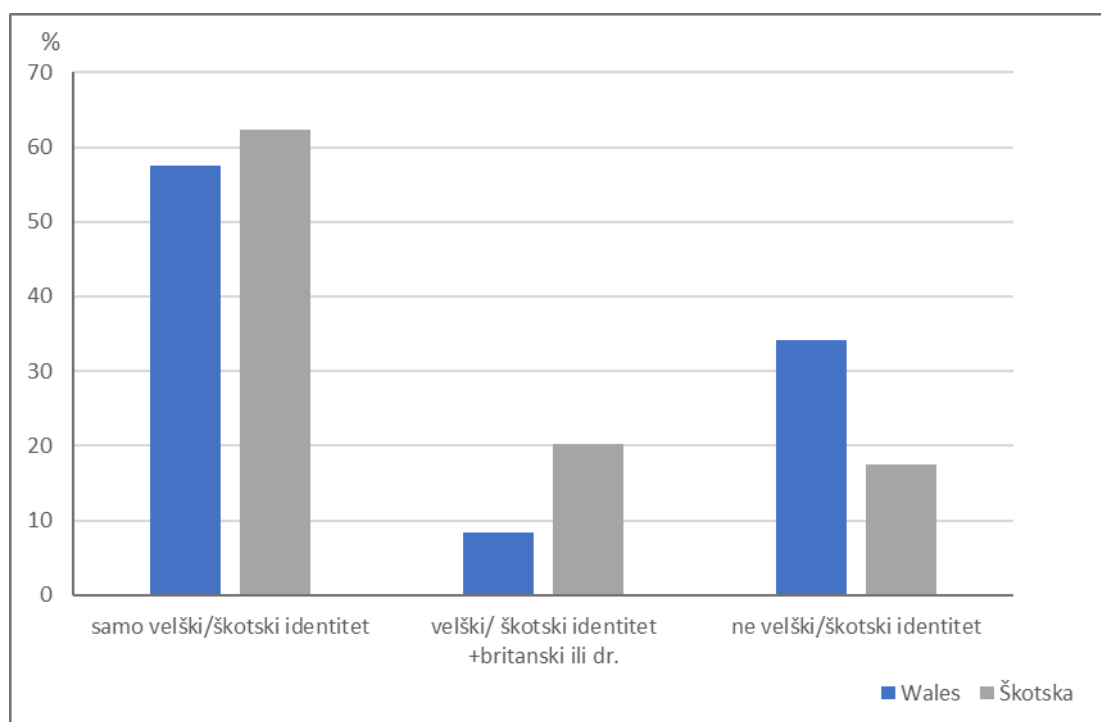
U vrijeme vladavine dinastije Tudor, Engleska i Wales su se sjedinile na temelju tzv. Zakona o Uniji 1536. i 1542, čime je Wales dobio i svoje predstavnike u engleskom Parlamentu. Velško stanovništvo bilo je zadovoljno Zakonom o Uniji, prvenstveno zato što im je Engleska mogla pružiti stabilnost i sigurnost koju prije nisu imali. No taj sporazum imao je i negativne aspekte: engleski je postao jedini jezik koji se koristio na sudovima, a postojali su i razni pokušaji kažnjavanja onih koji su se služili velškim čineći tako Wales i Englesku homogenijom cjelinom (Nguyen i dr., 2015).

3.2. VELŠKI NACIONALNI IDENTITET I NACIONALIZAM

Velški se nacionalizam više fokusira na kulturna pitanja (religija, jezik), a ne na politička kao Škotska. Također, ako se usporede škotski i velški nacionalni identitet, velški je slabije razvijen. To se može povezati s načinom na koji je Wales ušao u uniju s Engleskom. Škotska se ujedinila s Engleskom Zakonom o ujedinjenju i dalje se razvijala kao funkcionalna država, dok s druge

strane Wales je ušao u uniju s Engleskom osvajanjem i smatrao se integralnim dijelom Engleske, te je zbog toga Wales bio podvrgnut jačoj asimilaciji u okvir UK-a nego što je to bila Škotska (Jerve, 2015).

Na sl. 4. prikazana je usporedba nacionalne identifikacije u Škotskoj i Walesu. I u Škotskoj i u Walesu se više od polovice stanovništva regionalno identificira (Škoti, Velšani). Razlika se može uočiti u velikom postotku ljudi (34%) u Walesu koji se ne mogu poistovjetiti s velškim identitetom.

Sl.4. Nacionalna identifikacija ljudi u Walesu i Škotskoj 2012./2013. godine

Izvor: Jerve, 2015.

Iako su Velšani od uvijek uglavnom čvrsto podržavali londonsku vladu, 1886. nastao je pokret za neovisnost pod nazivom Cymru Fydd, no on nikad nije dobio veliku podršku ljudi, te je ubrzo propao (Jerve 2015). U 20. stoljeću velški nacionalizam se sve više širi, te slijedom toga 1925. nastaje nova stranka koja zagovara velšku neovisnost pod nazivom Plaid Cymru koja danas u Velškoj skupštini ima 11 mjesta i 3 mjesta u parlamentu u Westminsteru (Arts i de Ven, n.d.).

Devolucijom 1998., u Walesu je kao i u Škotskoj došlo do rasta nacionalizma. Kao što je spomenuto u uvodu, u Škotskoj i Sjevernoj Irskoj izvršena je zakonodavna devolucija, dok je u Walesu izvršena administrativna devolucija što znači da Velška skupština nije dobila ovlasti

usvajanja zakona. Zbog osjećaja podređenosti vladi u Westminsteru, te asimetrične raspodjele ovlasti, produbljena je devolucija, te su provedeni referendumi 2006. i 2011., čime su proširene ovlasti Velške skupštine, odnosno izvršena je zakonodavna devolucija (Stefanović, 2013). No prema indeksu regionalne autonomije (Hooghe i dr., 2010) Škotska se na toj ljestvici nalazi na 13, dok se Wales nalazi tek na 8, što znači da Wales prema stupnju autonomije i dalje bitno zaostaje za Škotskom.

Glavna preokupacija Walesa jest vlastita izgradnja i konsolidacija kao nacije i političke zajednice, dok neovisnost igra marginalnu ulogu u nacionalnom diskursu, pa čak i kod stranke Plaid Cymru. Oni ulažu veće napore u oživljavanje velškog jezika i jačanje dvojezičnosti, nego u samu neovisnost Walesa (Jerve, 2015). Prema tome možemo zaključiti da Wales nema jaku želju za odcjepljenjem od UK, a to se može najvećim dijelom pripisati slabo razvijenom gospodarstvu. Iz podataka o regionalnom BDP-u prikazanim u tablici 1., možemo zaključiti da Wales ne bi bio ekonomski održiv kao neovisna država jer ima daleko najniži BDP u odnosu na ostale UK kao i u odnosu na EU prosjek, a toga su vlada i građani itekako svjesni.

Tab.1. Regionalni BDP (PPS per capita) 2014. godine

	Regionalni BDP (PPS per capita)	Regionalni BDP (PPS per capita u odnosu na prosjek EU-28)
Wales	19 500	75%
Škotska	26 700	103%
UK	29 500	113,5%
EU (prosjek)	26 000	100%

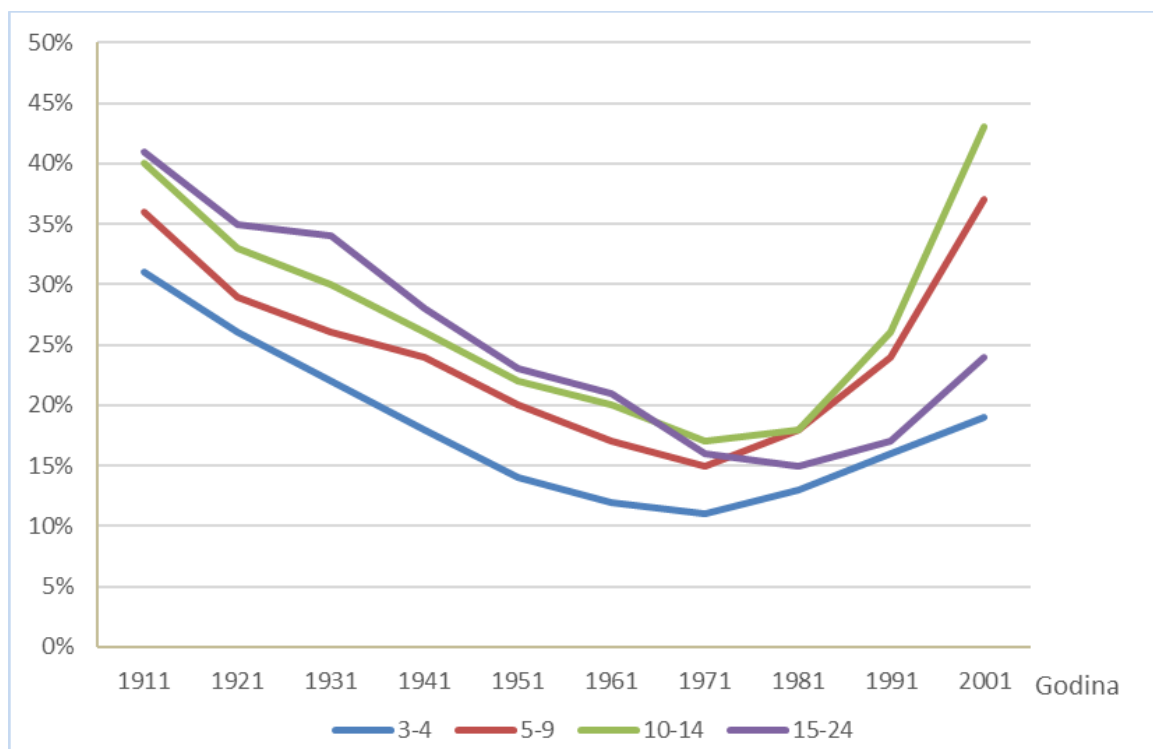
Izvor: Jerve, 2015. prema Eurostat 2014.

3.2.1. VELŠKI JEZIK- CYMRAEG

Velški jezik ili kimrički (cymraeg) jedan je od najosebujnijih jezika u Zapadnoj Europi, te se smatra „najočitijim simbolom velškog nacionalnog identiteta" (Nguyen i dr., 2015). Kao što je već prije spomenuto, Zakonom o Uniji 1535.- 1542. Englezi su velški jezik gotovo iskorijenili, a danas samo petina stanovnika Walesa govori velški. Tek su 1960-ih Velšani počeli primjećivati da broj govornika izrazito pada. Velški jezik tada je bio na rubu izumiranja, no ekonomski pad koji se desio 1970.-ih i početkom 1980.-ih, stavio je jezično pitanje u drugi plan (Nguyen i dr., 2015). Posebnu zabrinutost oko izumiranja velškog, pokazivala je stranka Plaid Cymru, koja je tu zabrinutost nastojala proširiti na cijeli Wales, u čemu je na kraju i uspjela.

„Zakon o velškom jeziku" donesen je 1993. godine, te je njime velški izjednačen s engleskim jezikom kao službeni jezik Walesa. Dodatan zamah ovom procesu dalo je osnivanje Velškog parlamenta 1999.

Danas velški jezik postupno preuzima sve veću ulogu u području školstva, medija i javne komunikacije, a broj govornika procjenjuje se na više od 800,000 ljudi odnosno 28,3% (Office for National Statistics, 2020). Na sl.5. možemo vidjeti najveći porast broja govornika velškog od 1991.-2001. Najveći porast može se zamijetiti kod dobne skupine 10-14 godina što je najvećim dijelom posljedica ulaska velškog u obrazovni sustav (Jones, 2012).

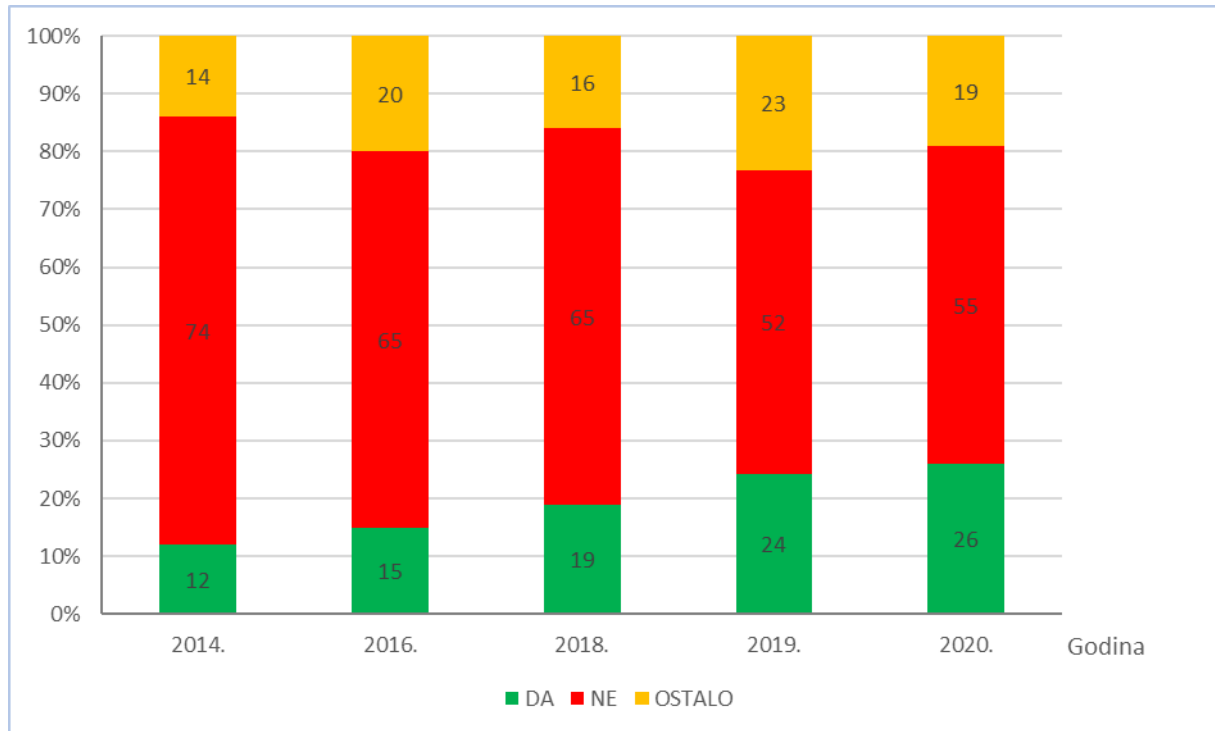

Sl.5. Postotak velških govornika po dobnim skupinama (<25 godina) 1911.-2001. godine
Izvor: Jones, 2012.

3.3. ANALIZA ANKETE ZA NEOVISNOST WALESIA

Wales nije imao referendum o neovisnosti kao i Škotska, ali se svake godine provode različite ankete o neovisnosti Walesa. YouGov/Plaid Cymru svake godine postavlja pitanje: „ Kad bi sutra bio referendum o neovisnosti Walesa, kako bi odgovorili ako je ovo pitanje: Da li bi Wales trebao biti neovisna država?". Broj ispitanih kreće se oko 1000, s izuzetkom 2018. godine kada je ispitano preko 2000 građana. Na sl. 6. možemo vidjeti da raste broj onih koji podržavaju neovisnost, te broj neodlučnih, dok s druge strane broj ljudi koji ne podržavaju odcjepljenje

opada. Iako je i dalje postotak onih koji podržavaju neovisnost u manjini, taj broj se udvostručio od 2014. kada je za neovisnost bilo samo 12% ispitanih. Nadalje prema anketi koji je provedena od strane YesCymru, dobna skupina od 18-49, velški govornici, te oni koji podržavaju stranku Plaid Cymru, imaju najveću želju za neovisnosti Walesa (Shipton, 2017).

Sl.6. Ankete o neovisnosti Walesa 2014.-2020. godine

Izvor: YouGov/Plaid Cymru, 2014., 2016., 2018., 2019., 2020.

Na sl.3. mogli smo vidjeti da je većina Velšana (52,5%) na referendumu o Brexitu glasala za izlazak iz EU kao i Engleska. Ako rezultate ankete o neovisnosti Walesa i rezultate referenduma o Brexitu usporedimo sa Škotskom, možemo zaključiti da Velšani imaju sasvim drugačiji pogled na Ujedinjeno Kraljevstvo i EU, te na položaj Walesa unutar njih (Arts i de Ven, n.d.).

4. SJEVERNA IRSKA

4.1. HISTORIJSKOGEOGRAFSKA POZADINA- ODNOSI IRSKE, SJEVERNE IRSKE I VELIKE BRITANIJE

Irska je svoju neovisnost i suverenitet izgubila nakon što su Englezi 1171. godine osvojili irski otok i od tada traju neprestane pobune Iraca protiv engleske vlasti i vojne uprave. Taj događaj označava početak britanske višestoljetne dominacije i eksploatacije nad Irskom, te je on ishodište svih kasnijih problema koji su pogodili Irsku (Vrbanić, 2018).

Englezi su nastojali Irsku pretvoriti u svoju koloniju zbog straha da bi njihovi neprijatelji, Španjolska i kasnije Francuska, mogli iskoristiti Irsku kao saveznika i napasti Englesku (Bilandžić, 2006). Jedna od metoda kojom su nastojali postići taj cilj, bila je tzv. politika naseljavanja koja je podrazumijevala naseljavanje sjeveroistočnog dijela Irske (koji je prirodnim barijerama odvojen od ostatka Irske) engleskim i škotskim stanovništvom i potiskivanje Iraca na jug, te konfiskaciju imovine (Vrbanić, 2018). Kao posljedica toga, protestantsko stanovništvo je ubrzo postalo vrlo snažna manjina u cijeloj Irskoj, ali i dominantno stanovništvo u sjevernim dijelovima pokrajine Ulster. Katolici su bili potpuno obespravljani i smatrani su neprijateljima države, čime su se sve više razvijale napetosti između katolika i protestanata. Kao posljedica toga došlo je do ustanka republikanaca 1798. godine što je potaknulo Engleze na stvaranje unije Britanije i Irske kao jedini trajni način smirivanja napetosti. Zakonom o ujedinjenju (Act of Union) 1800. godine takva je unija i stvorena. Većina irskog naroda, smatrajući to vjerskom represijom i gospodarskom eksploatacijom, nikada nije prihvatila ujedinjenje (Bilandžić, 2006). Suživot nije dugo potrajao jer se već u drugoj polovici 19. stoljeća počinje javljati pokret za irsku samoupravu (home rule) što su protestanti smatrali prijetnjom svojim interesima.

Početak 20. stoljeća dolazi do stvaranja ekstremističkih i terorističkih organizacija na obje strane. 1913. godine formirani su Ulsterski dobrovoljci s ciljem sprječavanja irske autonomije, a nedugo nakon toga, formirani su Irski dobrovoljci koji su kasnije prerasli u veću i jaču organizaciju poznatiju pod nazivom Irska Republikanska Armija (IRA) (Bilandžić, 2006). Njihov je cilj oslobođenje od britanske vladavine i uspostava neovisne irske republike korištenjem nasilnih sredstava. U travnju 1916. godine oni su pokrenuli Uskršnji ustanak i proglasili Irsku Republiku. Zakonom o upravljanju Irskom (Government of Ireland Act) 1920.

godine irski otok podijeljen je na dva dijela, a pregovori su završili 6. prosinca 1921. godine čime je ta podjela i izvršena: Sjeverna Irska u čiji je sastav ušlo šest od ukupno devet okruga koji su činili povijesnu regiju Ulster i koja je uključena u sastav Ujedinjenog Kraljevstva i neovisna Slobodna Irska Država (Bilandžić, 2006).

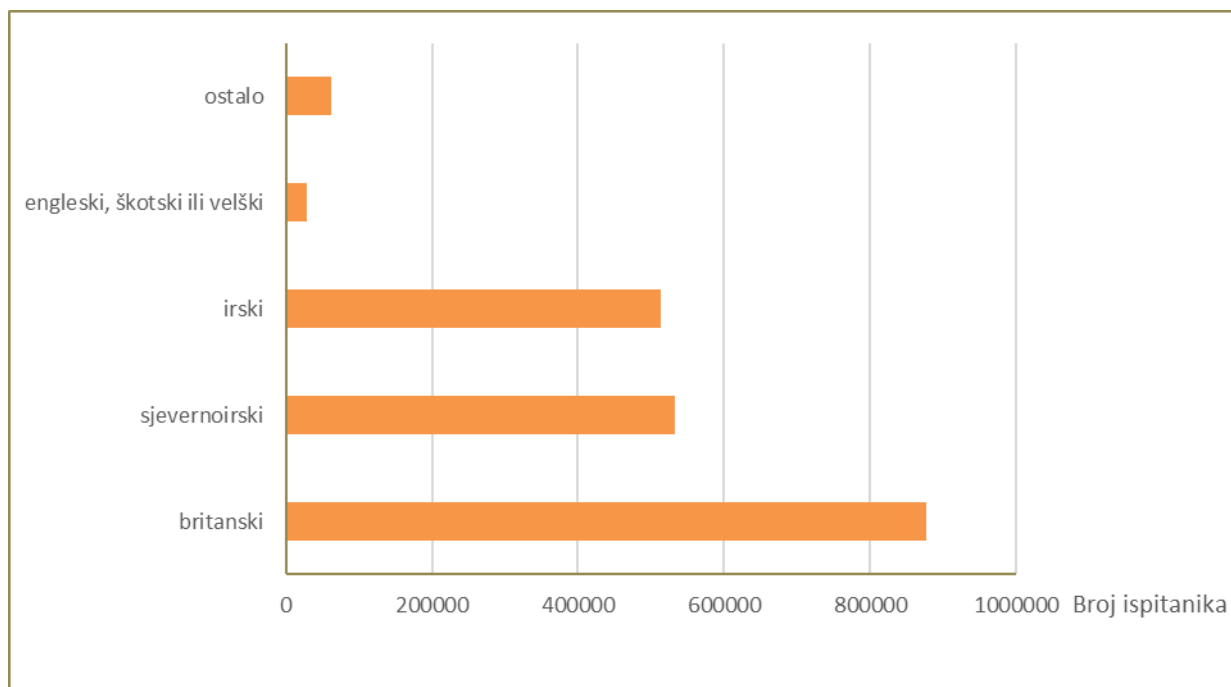
Godine 1949. Slobodna Irska Država postala je Republikom Irskom, čime su prekinute sve veze s Ujedinjenim Kraljevstvom, dok je s druge strane, Sjeverna Irska ostala u sastavu Ujedinjenog Kraljevstva. No, problem je u činjenici da je u Sjevernoj Irskoj ostao živjeti značajan dio katolika, tada oko trećina ukupnog stanovništva. U razdoblju koje je uslijedilo, protestanti su dominirali Sjevernom Irskom, te je katoličko stanovništvo bilo diskriminirano i potlačeno od strane sjevernoirskih vlasti. Katolici su bili gotovo bez ikakvih prava: političkih odnosno bez prava glasa, prava na zapošljavanje, prava na stan itd. Odgovornost za takav odnos prema katolicima, snosila je i vlada u Londonu. Naime, nakon podjele irskog otoka, oni su smatrali da su svi problemi riješeni i nisu više posvećivali pažnju pitanjima Sjeverne Irske.

Takav položaj katolika u Sjevernoj Irskoj bio je povod suvremenom sjevernoirskom sukobu koji je započeo 1969. godine. Katolički zahtjevi za poboljšanjem vlastitog položaja, nisu bili usmjereni na uspostavu jedinstvene Irske, već na reformu sjevernoirskih institucija i načina upravljanja njome (Bilandžić, 2006). No, građanski marševi na kojima su ti zahtjevi izražavani pretvorili su se u nasilje koje je ubrzo eskaliralo i došlo je do stanja sličnog građanskome ratu između socijalno i politički ugrožene katoličke manjine koju je predvodila IRA, te protestantske većine. Kao odgovor na nasilje, britanska je Vlada u kolovozu 1969. godine u Sjevernu Irsku u privremenu misiju uputila vojsku čiji je zadatak bio zaustaviti nasilje. Niti godinu dana nakon dolaska u Sjevernu Irsku britanska je vojska preusmjerila svoj cilj na poraz Irske republikanske armije.

1972. godine, britanska je Vlada ukinula sjevernoirske institucije vlasti i uvela izravnu upravu (Direct Rule), čime je Vlada u Londonu preuzela direktnu odgovornost za događaje u Sjevernoj Irskoj. Sporazumom na Veliki petak 1998. godine (Good Friday Agreement) predviđeno je vraćanje sjevernoirske samouprave pod kontrolu vlada u Londonu i Dublinu, čime je završeno tridesetogodišnje razdoblje sukoba i nemira.

4.2. NACIONALNI IDENTITETI U SJEVERNOJ IRSKOJ

Za razliku od Škotske i Walesa, u Sjevernoj Irskoj situacija s nacionalnom identifikacijom ljudi je znatno složenija. Najvažniji elementi koji grade nacionalni identitet su religija i etnička pripadnost. Stanovnici sebe doživljavaju kao Britance, Irce ili Sjevernoirce, što je najčešće povezano s religijom (protestanti i katolici). Provedene ankete o identitetu u Sjevernoj Irskoj malo se razlikuju od anketa u Škotskoj i Walesu, te se u pravilo provode vrlo rijetko. Prema popisu 2011. godine 43,5% ljudi izjasnilo se Britancima, 25,5% Ircima i 26,5% Sjevernoircima (NISRA, 2011).

Sl.7. Broj ispitanika s obzirom na nacionalni identitet u Sjevernoj Irskoj, 2011. godine

Izvor: NISRA, 2011.

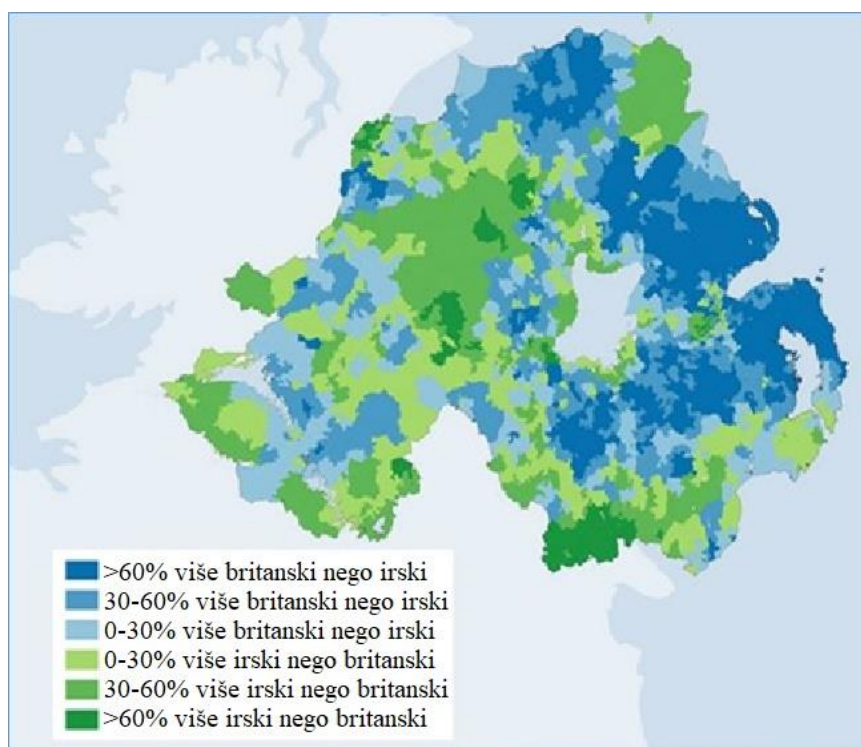
Prema podacima u tablici 2. koja prikazuje nacionalnu identifikaciju ljudi u Sjevernoj Irskoj s obzirom na religiju, možemo primijetiti da se većina protestanata u Sjevernoj Irskoj poistovjećuje s britanskim identitetom, otprilike jedna četvrtina - sa sjevernoirskim i, u manjoj mjeri (<5%), s irskim identitetom. Katolici, s druge strane, najviše se poistovjećuju s irskim identitetom (>60%), četvrtina sa sjevernoirskim identitetom, a najmanje britanskim identitetom. Takva nacionalna identifikacija povezana s religijom potječe iz 17. stoljeća kada se provodila već spomenuta „politika naseljavanja“.

Tab.2. Nacionalna identifikacija stanovništva u Sjeverne Irske s obzirom na religiju 1989.-2012. (%)

Godina	Protestanti			Katolici		
	Britanci	Irci	Sjevernoirci	Britanci	Irci	Sjevernoirci
1989	66	4	16	10	60	25
1994	70	3	15	9	62	28
1998	67	3	18	8	65	24
2002	75	3	14	10	62	25
2005	63	6	24	8	60	20
2008	57	4	32	8	61	25
2010	60	3	29	7	58	26
2012	69	3	24	9	68	16

Izvor: Katana, 2019.

Na sl.8. prikazana je geografska raspodjela nacionalnih identiteta u Sjevernoj Irskoj. 2011. godine. Možemo zamijetiti da se najveći udio građana koji se smatraju više Britancima nego Ircima nalazi na sjeveru i sjeveroistoku, dok se najveći udio onih koji se smatraju Ircima više nego Britancima nalazi uz granicu s Republikom Irskom.

Sl.8. Geografska raspodjela nacionalnih identiteta u Škotskoj 2011. godine

Izvor: Wikimedia Commons, 2011.

4.3. ANALIZA ANKETE ZA ODJCEPLJENJE SJEVERNE IRSKE

Katolicima koji su vezani uz političku stranku Sinn Fein, cilj nije odcijepiti se i stvoriti neovisnu državu, već je krajnji cilj ujedinjenje s Republikom Irskom odnosno stvaranje jedinstvene irske države. U anketi koju je proveo LucidTalk 2014. godine u vrijeme kada se desio škotski referendum, sudjelovalo je 1089 ljudi, a postavljeno je pitanje: „Ako bi danas bio referendum o ujedinjenju Irske, kako bi glasali?“, a ponuđeni su odgovori u tablici 3. Za ujedinjenje s Republikom Irskom glasalo je 29,7% ljudi, dok je za ostanak u sklopu UK glasalo 44,1% ljudi. No, očite razlike se opet pojavljuju s obzirom na vjersku pripadnost. Naime, polovica ispitanih katolika glasala je za ujedinjenje Sjeverne Irske s Republikom Irskom, dok je samo 11,4% protestanata bilo za ujedinjenje. S druge strane, većina protestanata, njih čak 57,8%, glasala je za ostanak Sjeverne Irske u sklopu EU.

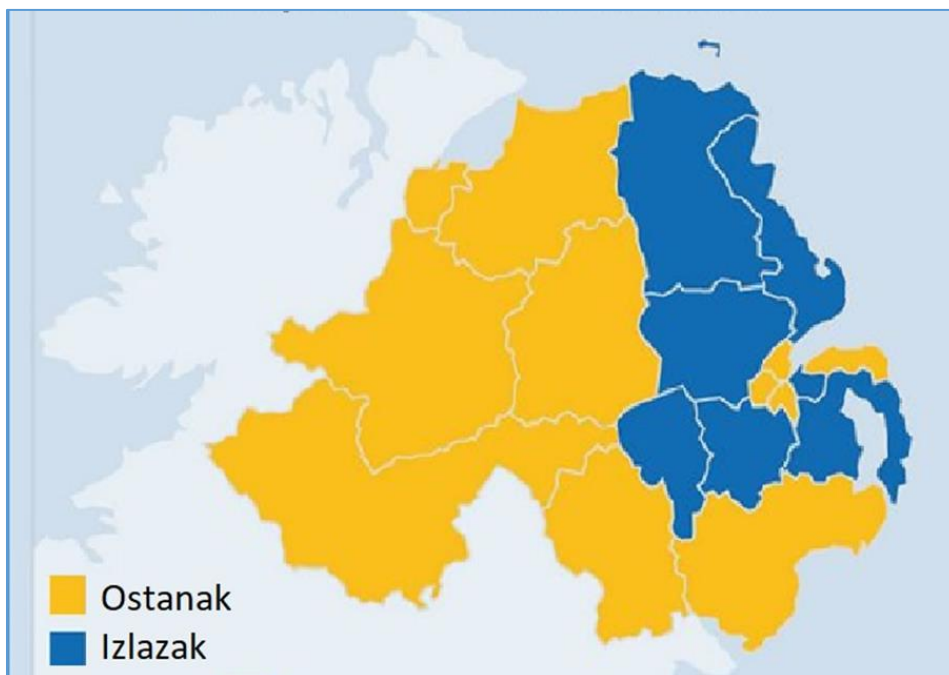
Tab.3. Anкета o ujedinjenju Sjeverne Irske i Republike Irske 2014. godine (%)

Odgovor	Ukupno	Religija	
		Protestanti	Katolici
Za ujedinjenje s Republikom Irskom	29,7	11,4	49,3
Za ostanak Sjeverne Irske u sklopu UK	44,1	57,8	20,7
Ostalo	26,3	30,8	30,1

Izvor: Clarke, 2014.

4.4. REFERENDUM O BREXITU 2016. GODINE

Na referendumu o Brexitu koji se održao 23. lipnja 2016. godine, većina birača, 55,8%, izrazila je želju za ostanakom u sklopu Europske Unije kao i Škotska. Također ako usporedimo sl.8. i sl.9., odmah primjećujemo da je na sjeveroistoku i istoku Sjeverne Irske, gdje su se ljudi najviše poistovjetili s britanskim identitetom, pobijedila opcija za izlazak iz Europske Unije. Takav rezultat mogao bi pojačati separatističke težnje u Sjevernoj Irskoj. S obzirom da neovisna Sjeverna Irska ne bi bila održiva kao samostalna država zbog slabo razvijenog gospodarstva, republikanci se, kao što je već i rečeno, ne usredotočuju na odcjepljenje već na ujedinjenje s Republikom Irskom. Potencijalno odcjepljenje Škotske od UK, moglo bi potaknuti referendum o odcjepljenju Sjeverne Irske od UK što bi moglo ponovno izazvati sukobe (Arts i van de Ven, n.d.). Najveći problem koji se javio nakon Brexita je granica između Sjeverne Irske i Republike Irske koja je članica EU, S obzirom na to da 52% sjevernoirskog izvoza otpada na Republiku Irsku, dok samo 17% otpada na Ujedinjeno Kraljevstvo, što je dodatna motivacija za ljude u Sjevernoj Irskoj da na potencijalnom referendumu glasaju za ujedinjenje s Republikom Irskom što bi svakako olakšalo trgovinu (Arts i van de Ven, n.d.). No bez obzira na Brexit i na ekonomske prednosti ujedinjenja, Sjeverna Irska će vjerojatno pričekati (eventualnu) škotsku neovisnost i posljedice njihova odcjepljenja, a tek kasnije će razmatrati ideju ujedinjenja s Republikom Irskom.

Sl.9. Rezultati referenduma o Brexitu u Sjevernoj Irskoj, 2016. godine

Izvor: Whelan, 2017.

5. ZAKLJUČAK

Proces devolucije unio je velike promjene u britansku politiku i društvo. Ujedinjeno Kraljevstvo je, iako unitarna država, uvijek bilo i kulturno, pa i administrativno, decentralizirano. Kao što je poznato, Ujedinjeno Kraljevstvo je država sastavljena od tri, odnosno četiri različite nacije. One nisu različite samo po nacionalnom podrijetlu i identitetu, već i po jeziku, pravu, sistemu obrazovanja, kulturi, itd. Uslijed toga su se i ranije javljale potrebe za većom autonomijom pojedinih regija (Wales, Škotska, Sjeverna Irska). Devolucija je u Ujedinjenom Kraljevstvu pokrenula val regionalizma i nacionalizma. S obzirom da je izvedena asimetrično, razlike između država u UK su se još više produbile, te kao posljedica toga došlo je do jačanja regionalne (nacionalne) svijesti Škota, Velšana i Iraca, a slabljenja kolektivnog nacionalnog, britanskog identiteta.

Što se tiče separatističkih aspiracija vidljivo je da su one najjače izražene u Škotskoj, zatim u Sjevernoj Irskoj, dok su u Walesu jako slabo izražene. Takve razlike između država, posljedica su različitog načina i vremena ulaska u Ujedinjeno Kraljevstvo. Wales s obzirom da je bio osvojen, razvijao se kao dio UK, dok su se Škotska i Sjeverna Irska razvijale kao zasebne funkcionalne cjeline.

Škotska kao ekonomski najstabilnija i najprosperitetnija regija, te sa jakom samosvijesti škotske nacije, ima najveće šanse za postati neovisnom državom. Iako je na referendumu 2014. izglasano da ostaje u Ujedinjenom Kraljevstvu, referendum o Brexitu 2016. i konačni Brexit 2020., čemu su se Škoti protivili, otvorili su velike mogućnosti za drugi referendum na kojem će vrlo vjerojatno biti izglasana škotska neovisnost.

Wales s druge strane ima slabije razvijen nacionalni identitet, te slabije razvijeno gospodarstvo, te se stoga odcjepljenje ne nalazi na listi prioriteta. Velšani su više fokusirani na izgradnju i konsolidaciju sebe kao nacije, te na jezično pitanje. Velški jezik je najvažniji element velškog nacionalnog identiteta, stoga je glavna zadaća njegovo oživljavanje i jačanje dvojezičnosti. Prema anketama, proizlazi da ja većina Velšana za ostanak u UK, te za izlazak iz EU, što nas može uputiti na to da se Velšani osjećaju bliže Ujedinjenom Kraljevstvu nego EU, što je suprotno od Škota i što je posljedica povijesnih odnosa Walesa i Ujedinjenog Kraljevstva, gdje su se razvijali kao cjelina.

Sjeverna Irska je država u kojoj se ljudi podjednako identificiraju britanskim, i irskim i sjevernoirskim identitetom. No zbog specifičnih povijesnih zbivanja postoje težnje za

odcjepljenjem od UK. Nakon referendumu o Brexitu 2016. godine, kada je većina ljudi u Sjevernoj Irskoj glasala za ostanak u EU, povećane su mogućnosti za odcjepljenjem od UK. No Sjeverna Irška kao neovisna država ne bi mogla opstati, stoga je jedini mogući scenarij odcjepljenje od UK i ujedinjenje s Republikom Irskom, čime bi bitno bila olakšana trgovina s obzirom da je Republika Irška članica EU.

Možemo zaključiti da je budućnost Ujedinjenog Kraljevstva pod velikim upitnikom. Ono može ići u smjeru daljnje devolucije, federacije ili pak u najgorem slučaju, eventualnog odcjepljenja Škotske koje bi moglo izazvati val separatističkih pokreta unutar Ujedinjenog Kraljevstva.

POPIS LITERATURE I IZVORA:

- POPIS LITERATURE:

Anderson P., Keil S., 2020.: Scotland, the UK and Brexit- At a Constitutional Crossroads: What Next for Scotland, *CIFE Policy Paper*

https://www.researchgate.net/publication/340653727_Scotland_the_UK_and_Brexit_-_At_a_Constitutional_Crossroads_What_Next_for_Scotland (23.8.2020.)

Arts J., van de Ven S. n.d.: Scottish Secession: The United Kingdom of the future, *Tilburg University*,

https://www.tilburguniversity.edu/sites/default/files/download/Final%20essay%20-%20Jules%20Arts%20and%20Sander%20van%20de%20Ven_2.pdf (25.8.2020.)

Bilandžić M., 2006.: Perspektivne sjevernoirskog sukoba: kraj IRA-e ili jedinstvena Irska, *Polemos*, IX(18), 73-100. <https://hrcak.srce.hr/17166> (3.9.2020.)

Đurman P., 2015.: Javna uprava i politički sustav Ujedinjenog Kraljevstva: između tradicije i reformi, *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 15(1), 69-102. <https://hrcak.srce.hr/139228> (25.8.2020.)

Guibernau M., 2010.: Devolution and Independence in the United Kingdom: the case of Scotland, *REAF* (11), 56-82. <https://core.ac.uk/download/pdf/39143174.pdf> (26.8.2020.)

Hooghe L., Marks G., Schakel A.H. 2010.: *The Rise of Regional Authority: a comparative Study of 42 Democracies*, Routledge, London

Jerve E., 2015.: Explaining Scottish and Catalan Secessionist Mobilization in the Framework of the EU, *University of Bergen, Department of Comparative Politics*
<https://bora.uib.no/handle/1956/10464> (30.8.2020.)

Jones H.M., 2012.: *A statistical overview of the Welsh language*,
<http://www.comisiynyddygydraeg.cymru/English/Publications%20List/A%20statistical%20overview%20of%20the%20Welsh%20language.pdf> (2.9.2020.)

Kalupa A., 2010.: Scottish identity- ethnic or civic?, *Society and Politics*, 4 (25)

Katana M., 2015.: Great Britain as a borderland. Regional identities and political reality, *Border and Regional Studies*, 1(1), 91-105. <https://doi.org/10.25167/ppbs1080>

King C., 2012.: The Scottish Play: Edinburgh's Quest for Independence and the Future of Separatism, *Foreign Affairs* (5): 113–124.

Lulič M., 2019.: Fenomen secesionističkih zahtjeva u demokratskim državama: slučaj Katalonije u usporedbi sa Škotskom, *Pravni vjesnik*, 35(1), 77-114.
<https://doi.org/10.25234/pv/7716>

Maldini P., 2014.: Politički i administrativni aspekti regije: regionalizam, regionalizacija, regionalna politika, *Zbornik Sveučilišta u Dubrovniku*, (1), 125-153
<https://hrcak.srce.hr/136523> (24.8.2020.)

National Assembly for Wales, 2007.: *The Constitution- Wales in the United Kingdom*

Nguyen Y., Reeves R., Hoosfelt C.M., Karditzas A., Williams B., 2015.: Understanding Wales, *Nationalism and Culture Research Journal*, 4(7),
<https://scholarworks.wm.edu/caaurj/vol4/iss1/7> (2.9.2020.)

Raos V., 2010.: Škotska na putu u neovisnost?, *Političke analize*, 1(3), 45-49.
<https://hrcak.srce.hr/145662> (27.8.2020.)

Raos V., 2014.: Strukturna objašnjenja ishoda referenduma o neovisnosti Škotske, *Političke analize*, 5(20), 51-60., <https://hrcak.srce.hr/147464> (26.8.2020.)

Stefanović A., 2013.: Devolucija u Ujedinjenom Kraljevstvo, *Collection of Essays of the Belgrade Open School*. XVII. 20-52,
https://www.researchgate.net/publication/309487203_Devolucija_u_Ujedinjenom_Kraljevstvu
(23.8.2020.)

Vrbanić, L., 2018.: Stvaranje Irske Slobodne Države, *Essehist*, 9(9), 31-39.
<https://hrcak.srce.hr/222099> (3.9.2020.)

- POPIS IZVORA:

BBC, 2017.: Theresa May: 'Now is not the time' for Scotland independence vote,
<https://www.bbc.com/news/av/uk-scotland-scotland-politics-39291860> (27.8.2020.)

Clarke L., 2014.: Northern Ireland says 'yes' to a border poll... but a firm 'no' to united Ireland,
<https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/article30622987.ece> (3.9.2020.)

Eichorn J., 2015: There was no rise in Scottish nationalism: Understanding the SNP victory
<https://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/there-was-no-rise-in-scottish-nationalism-understanding-the-snp-victory/> (26.8.2020.)

Freidman G., 2019.: The Instability of Britain,

<http://strategicstudyindia.blogspot.com/2019/02/the-instability-of-britain.html> (25.8.2020.)

Hrvatska enciklopedija, n.d.: Wales, <https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=65772> (1.9.2020.)

NISRA, 2011.: National Identity,

<https://www.ninis2.nisra.gov.uk/public/census2011analysis/nationalidentity/index.aspx> (4.9.2020.)

Shipton M., 2019.: New poll shows surge in support for Welsh independence if Tories get increased majority, <https://www.walesonline.co.uk/news/politics/new-poll-shows-surge-support-13105433> (3.9.2020.)

The Scottish Parliament, n.d.: What are the powers of Scottish Parliament?, <https://www.parliament.scot/visitandlearn/12506.aspx> (26.8.2020.)

Whelan K., 2014.: Brexit and the Irish Border: Let Northern Ireland Decide?, <https://karlwhelan.com/blog/?p=1756> (2.9.2020.)

Wikimedia Commons, 2011.: Map of predominant national identity in the 2011 census in Northern Ireland.png,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_of_predominant_national_identity_in_the_2011_census_in_Northern_Ireland.png (3.9.2020.)

YouGov/Plaid Cymru, 2018.: Future of England Survey Results,

https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus_uploads/document/ux4c6rw4bx/FOE_Wales_June18_Results_w.pdf (2.9.2020.)

YouGov/Plaid Cymru, 2019.: YouGov / Plaid Cymru Survey Results,

https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus_uploads/document/4lav01m6zl/PlaidCymruResults_190910_Independence_W.pdf (2.9.2020.)

YouGov/Plaid Cymru, 2020.: YouGov / Yes Cymru Survey Results,

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/yescymru/mailings/1551/attachments/original/YouGov_Data_for_YesCymru_August_2020.pdf?1598357448 (2.9.2020.)